

ZDOUNECKÝ ZÁMEK PO ROCE 1945

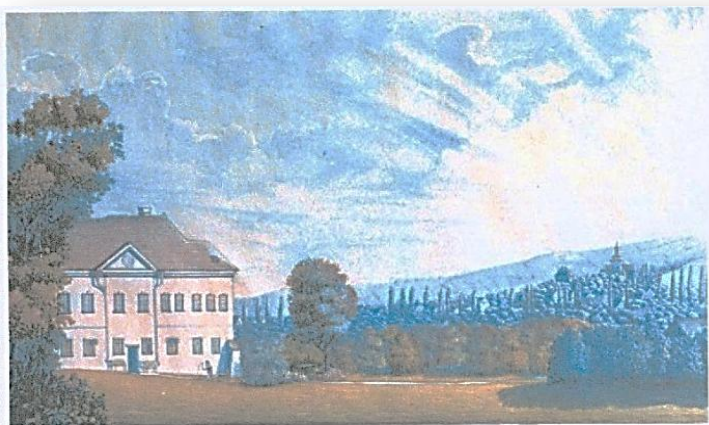

Střípky z minulosti

Původní tvrz stávala ve Zdoukách pravděpodobně za kostelem. Asi v 1. polovině 16. století vybudoval Petr Čertorejský z Čertorej novou tvrz v místech dnešního zámku. Svědčí tomu i okolnost, že při prodeji panství Erazimovi z Bobolusk se vypočítávala mezi příslušenstvím i tvrz. Erazim z Bobolusk odkázal před svou smrtí Zdounky Zoubkům ze Zdětína. Jáchym Zoubek ze Zdětína, podkomoří Markrabství Moravského, přebudoval začátkem 17. stol. dosavadní tvrz v renesanční obdélníkový zámek. Jeho poslední držitelka, Kateřina Zoubková ze Zdětína, odkázala Zdounky jezuitskému řádu. V jeho majetku zůstaly Zdounky až do zrušení řádu v roce 1773. Jezuité přestavěli zámek v barokním slohu a zámek dostal v podstatě dnešní podobu.

Dalším majitelem byl Antonín Valentin Kaschnitz z Weinbergu, který zavedl na Zdounecku intenzivní chov ovcí a prodej vlny. Zámek prodal hraběnce Arnoštce Lambergové za 450 tisíc. V 19. století Lambergové přestavěli interiéry zdouneckého zámku.

Zámek byl kdysi obklopen rozlehlými rybníky a po jejich zrušení počátkem 19. stol. byl obklopen dvěma zahradami – přední dekorativní a zadní s několika se křížícími alejemi. Kolem pol. 19. století byla zahrada rozšířena k východu o přírodní krajinářský park. V něm rostlo několik velmi vzácných stromů. Pozoruhodným byl trnovník bílý, unikátní svými rozměry (30 m vysoký a obvod kmene 731 cm).

Životní osudy posledních držitelů panství zdouneckého z rodu Strachwitzů

Po svatbě konané 14. února 1898 se hraběti **Bedřichu Janovi Strachwitzovi** a jeho manželce **Karolíně Marii z Lambergu** /od roku 1907 samojediná vlastnice velkostatku/ narodilo 6 dětí. V roce 1899 se jako první narodila **Leopoldina**, která celý svůj život prožila ve Zdounkách, ve svém rodném domě. Mezi zdouneckými občany byla velmi oblíbená a až do posledních let života jí nikdo neřekl jinak než "komtesko". Umřela ve Zdounkách ve věku 72 let.

Dne 26. 2. 1900 se narodil syn **Hugo**, v roce 1901 **Marie**, která se provdala za Alfonse Karla Mensdorfa-Pouilly do Boskovic a zemřela v roce 1971. Dvojčata **Bedřich a Jaroslav** se narodila v roce 1904. Bedřich byl právníkem a žil ve Vídni, vzal si Marii Antonii, princeznu z Lobkowicz. Zemřel v roce 1985. Jaroslav byl také právníkem a zemřel jako provincionál františkánského řádu ve Vídni v roce 1986. **Anna** se narodila v roce 1907 a zasvětila celý svůj život církvi, stala se řeholnicí kongregace Sester křesťanské lásky a žila v Paderbornu v Německu.

Po vystudování vysoké školy zemědělské v Praze a ve Vratislavi si syn **Hugo** v roce 1929 vzal za manželku **Annu Czerninovou z Dymokur** u Poděbrad, dceru hraběte Czernína. Svatba se dle zvyklostí konala v Dymokurech, ale pak se spolu ujali správy velkostatku ve Zdounkách. Paní hraběnka Anna věnovala ze svého věna značnou částku pro rodiny tehdejších nezaměstnaných. Nejprve bydleli ve vile /dům č. p. 86/, kde bylo příjemnější prostředí pro malé děti než v rozsáhlých komnatách zámku. Hned po svatbě se také spřátelili se zdouneckým farářem **Vojtěchem Králem** a z tohoto přátelství měla velký užitek i celá zdounecká farnost.

V jejich pěkném manželství se narodilo **5 dětí**.

V roce 1930 syn **Bedřich**, v roce 1931 dcera **Marie**, v roce 1933 syn **Karel**, v roce 1938 **Josef** a syn **František** se narodil v roce 1939. Svě dětství prožili společně se zdouneckou mládeží a spolu také navštěvovali obecnou a měšťanskou školu.

Na přelomu let 1938 - 1939 byl hrabě Hugo Strachwitz členem zástupců české a moravské šlechty, která předala prezidentu

Československa Eduardu Benešovi deklaraci plné loajality k československému státu. Tato deklarace byla předložena dne 17. září 1938 na zvláštní audienci na Pražském hradě.

Autorem byl Karel Schwarzenberg a jménem signatářů představitelů starých rodů ji přečetl František Kinský.

Pane prezidente,

za těchto dnů všechny stavy a třídy našeho národa svorně projevují svou vůli zabránit porušení starých hranic našeho státu. Proto i řada členů starých rodů naší vlasti nás pověřila, abychom se k Vám dostavili s podobným projevem věrnosti k českému státu, který naši předkové pomáhali budovat a po tisíc let udržeti, je pro nás povinností tak samozřejmou, že jsme se rozmýšleli ji výrazně zdůraznit.

Považujeme za svou povinnost uchováti dědictví svých otců. Země Koruny české byly pohromadě po tolik věků a přetrvaly spolu tolik bouří, že doufáme v přejítí i těchto časů nepokoje a násilí.

Naše přání, aby hranice České koruny zůstaly neporušeny, vychází také ze starostí o

budoucnost našich potomků i z pocitu zodpovědnosti za svobodu a blaho českých Němců. Naši předkové vždy usilovali o přátelský poměr obou národů vzemi usazených a tak i my toužíme po tom, aby naši krajané německého jazyka mohli sdílet s námi lásku k nedělitelnosti vlasti. Důvěřujeme, že se to tak může státi. Zejména doufáme, že zásady křesťanské udrží v této zemi pořádek a vzdělanost.

Vyslovujete víru v lepší budoucnost, ujišťujeme, že jsme si vědomi svých zděděných povinností k vlasti a ke státu, který byl domovem našich předků a jehož stará práva jsme vždy chtěli a i dnes chceme hájit.

Signatáři:

Karel Schwarzenberg, Jan Lobkowicz, Z. R. Kinský, František Kinský, Zdeněk z Kolowrat, Rudolf Czernín, Leopold Sternberg, W. Colloredo-Mansfeld, Karel Parish, Jindřich Dobrženský, Hugo Strachwitz, Karel Belcredi

Po okupaci v roce 1939 podobnou petici předali i prezidentu Háchovi, kde se všichni přihlásili k češství a k odpůrcům nacismu.

Slovutný pane prezidente!

V poslední době bylo jednáno o postavení šlechty v českém národě a objevily se v tomto ohledu různé nejasnosti. Považujeme proto za vhodné v tomto směru podati některá vysvětlení. Šlechta byla, jako všude, svou podstatou zřízením státním a jakožto celistvé společenství bývala ušetřena národnostních sporů. Její politické povinnosti bývaly určovány službou Českému státu a králi. Jádro tohoto stavu vždy ovšem patřilo k českému národu netoliko kulturně, nýbrž i krví a jazykem. Za ranních dob království, kde celý venkov byl jazykově český, prostředí šlechty bylo rovněž takové. Tato šlechta, původem a jazykem česká, tvořila panující nebo politickou vrstvu Českého státu před vznikem monarchie Domu Rakouského a dlouho potom. Zanechala nám památku své kultury v českých zpracováních rytířských zpěvů, v knihách zemských práv, v názvosloví vojenském, ve svých hradech a zámcích a ve vybudování institucí kulturních.

Rody, které sdílely po staletí osudy českého národa, neodcizily se nikdy svému kmenu, musí i dnes, býti počítáni k národu, jehož krev v jejich žilách koluje.

Vedle této ryze domácí šlechty přistěhovalo se během dějin a usadilo se na území českého státu mnoho rodin původu cizího, nikoli však pouze německého. Tyto rodiny, jímž příslušelo místo na sněmu, jehož jednání se v Praze, v Brně a Olomouci zúčastnily a jímž příslušela i vrchnostenská moc, která je spojovala stálým správním stykem s lidem, splynuly v krajích českého jazyka s národem tak, že jejich různý původ nemůže ničeho změnit na jejich nepopiratelné příslušnosti k české národní pospolitosti.

Obdobně někteří, v německém prostředí žijící potomci českých rodin honosící se ryze českými jmény a vzešlých z nejstarší krve české, hlásí se k národu německému, který je u vědomí jejich německého smýšlení velmi ochotně za své syny uznává a v jejich českém původu žádné překážky nevidí.

Jsme přesvědčeni, že tak jako my přiznáváme těmto jedincům právo hlásit se k národu, uprostřed něhož žijí, který za svůj zvolil a který je za své příslušníky přijímá, tak i ze strany druhé nebude nikdo příslušníkům šlechtických rodin, zde usedlých, upírati právo, aby se hlásili

Arnošt Thurn-Hohenstein

Heinrich von Thurn

Krigo Thurn

Thurn

Thurn

Thurn

Thurn

Thurn

Thurn

k českému národu, s nímž žili jejich předkové po generace, sdílejíce práva a povinnosti, dobré i zlé, byť rodiny ty nebyly po meči vždy původu českého.

Zděděná příslušnost k národní pospolitosti není tedy určována okolnostmi dne, nýbrž je způsobena skutečností společenství života, politické, kulturní a hospodářské spolupráce, jednotou dějin, osudu a zodpovědnosti za budoucí generace národa.

Národ český, jemuž slavnostním způsobem byla zaručena Vůdcem národa německého a říšským kancléřem jeho národní svébytnost, zajisté může považovati za své právo i svou povinnost tvrditi se vším důrazem – kdyby o tom pochybnost vznikla – skutečnost, že má českou šlechtu jako svou složku, Jež od těla národního se nikdy neoddělila a nikdy svým přičiněním oddělena nebude.

Při posledním sčítání lidu v Německé říši byla příslušnost k národnosti postavena na základě dobrovolného přiznání. Příslušné správní předpisy vycházejí ze zásady, že každý jest příslušníkem národa, s nímž se cítí intimně spjat a k němuž se hlásí. Nepochybně se budou německé říšské orgány řídit touto zásadou i na zdejším území. V plné shodě s národem německým, který žádá ode všech svých příslušníků přesné konání všech povinností vůči národní pospolitosti, jsou důvodně i český lid a šlechta přesvědčena o své sounáležitosti.

Vycházejíce z přesvědčení o jednotě našeho národa ve všech složkách a zejména o tom, že potomci někdejších spoluvůrců a nositelů české státnosti ještě mohou svému národu a své vlasti za všech poměrů platně posloužiti, chceme se vždy a za všech okolností hlásit k českému národu.

Za tento akt byla všem podepsaným, mezi nimiž byl i Hugo Strachwitz, nacisty nařízena nucená správa na majetky.

V Praze 16. května 1942

Vážený stranický kolego Bormanne,

v souladu s mým posledním hlášením jsem se nyní rozhodl zavést nucenou správu na všech konfiskovaných majetcích 10 hlavních exponentů české šlechty. Jmenovitě jde o Kinsky, Belcredi, Sternberg, Schwarzenberg, Lobkowicz, Czernin, Kolowrat, Strachwitz

Hugo Strachwitz byl papežským tajným komořím „E spada di capa.“ Do této čestné funkce byl jmenován papežem Piem XI. za zásluhy o olomouckou diecézi. Tato služba spočívala v tom, že jednou za rok doprovázel papeže nebo hosty při různých akcích ve Vatikáně. Komunisty byl obviněn ze špionáže pro Vatikán.

Reinhard Heydrich

a další. Jedná se o panství v rozloze cca 50.000 ha, které budou v budoucnu velmi výhodné pro německou emigraci a kolonizaci.

Shora uvedení pánové a s nimi ještě několik dalších patří k oněm intelektuálním štváčům, kteří v Říši a v Maďarsku používají jejich německých jmen k rozrývačským aktivitám, jakož i k špionáži.

Důvod, proč jsem se nyní k tomuto opatření rozhodl, je ona Deklarace věrnosti k českému státu, kterou tito aristokrati dne 17. 09. 1938 předali Benešovi jménem české šlechty ...

Překlad textu dopisu Reinharda Heydricha, říšského protektora v Čechách a na Moravě, Martinu Bormannovi, vedoucímu říšské kanceláře NSDAP

V této době byl rozsah majetku zdouneckého panství následující:

734 ha lesa, 186 ha polí a luk, dvůr ve Zdounkách a dvůr na Světlé, zámek s parkem o rozloze asi 3 ha, dále 5 obytných domů. K panství také patřily hájenky na Světlé, v Divokách, Cvrčovicích "Na pile" a na Milovicích.

Do roku 1938 k majetku patří i stará sladovna, která od tohoto roku pak náleží společenstvu "Jaro", zpracovávající ovoce a zeleninu, známé pod názvem "Marmeládka".

V období druhé světové války byl pan hrabě Hugo Strachwitz zpravodajským důstojníkem odboje a členem odbojové skupiny vedené farářem Vojtěchem Králem. Po ukončení války musel však čelit neustálému nařčení některých občanů Zdounek ze spolupráce s nacisty.

Své češství prokázal v červnu 1945, kdy požádal pro sebe a celou svou rodinu o změnu příjmení Strachwitz na česky psané Strachvic.

Revize pozemkové reformy v roce 1948 oklestila maximálním způsobem majetek velkostatku. Ke zdouneckému statku nyní patřilo 50 ha orné půdy bez lesa a dvora na Světlé.

Do roku 1951 byla půda obhospodařovaná rodinou, ale v roce 1951 již nebylo možno plnit požadavky neúměrně vysokých dodávek státu a pan Hugo také dostal echo z národního výboru, že se na něj chystá prohlášení za kulaka s následným odsouzením, uvězněním a vystěhováním celé rodiny.

Odboj na Zdounecku

Martin Bormann

Na základě této výzvy odevzdal pan Hugo Strachvic celý majetek státu. V roce 1952 přesto došlo k nucenému vystěhování, při prohlášení státu, že rodina překáží při vývoji a budování socialismu ve Zdounkách. Rodina byla pod policejním dozorem odstěhována do Bařic, do malého dvoupokojového bytu u řídícího ve výslužbě pana Kropáčka. Po uvolnění prostor zámku se mnozí zdounečtí občané /a byli to ti, kteří do zámku měli přístup z moci úřední / jako supi vrhli na zanechané vybavení zámku, a to i za cenu toho, že starodávný nábytek použili k topení ve svých domech.

„ pokud se týká tvrzení mého zesnulého bratra Karla, bylo to opravdu tak, že nám komunisti sebrali i to nejnnutnější. Maminka tehdy usedavě plakala, když ji sebrali i krásné prádlo z vybavy pro sestru Marii. Stál jsem u toho, když se jeden soudruh, stojící nad psacím stolem maminky, zeptal, zda je ta špička zlatá a když kývla, tak ji jednoduše zasunul do své náprsní kapsy. Když jsme seděli v kroměřížském zubním ambulátoriu v křesle, tak se na nás z dečky pod zubařským náradím dívala vyšívaná hraběcí korunka – ty krásné ubrusy rozstříhaly na malé dečky a maminka opět hodně plakala, i když jinak byla velmi statečná.

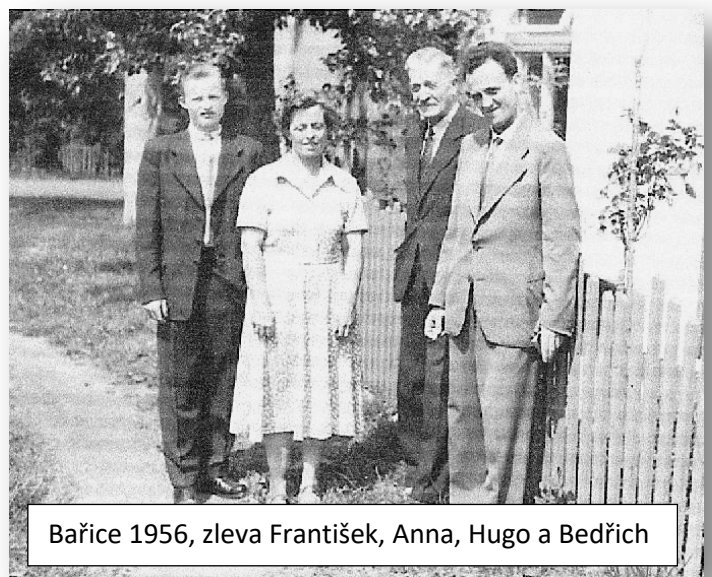
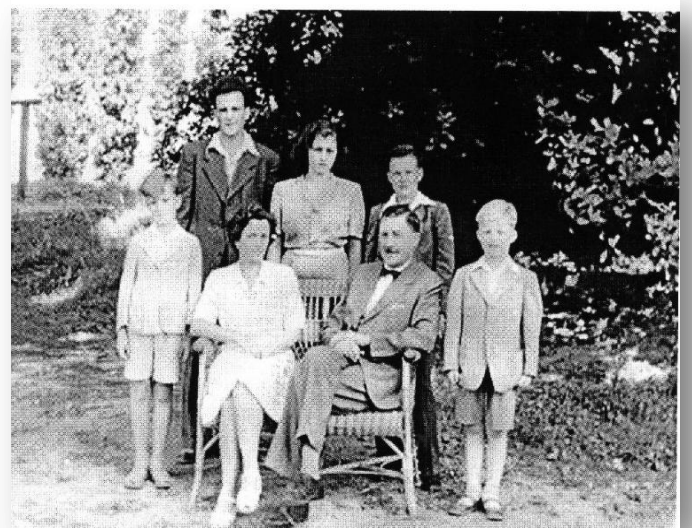
Že by tatínek poklízal dobytek na svém bývalém velkostatku, není pravda. Jeho prvním zaměstnáním bylo klečet ve Zdounkách na ulici a dláždit ji tehdy kočičími hlavami. Později byl poslán do zdislavického zámeckého parku, kde zřídili drůbežárnu a tatínek tak krmil slepice. Když nás potom vyvezli do „vyhnanství“ do Bařic, tak pracoval ve skladě kvasického zemědělského družstva, kam denně pěšky docházel. Jak se tehdy značně zaprášený, bez koupelny umýval, si již nepamatuji ...“

František Strachvic

V roce 1958 se manželé Hugo a Anna Strachvicovi odstěhovali do Olomouce, jejich děti se již rozjely po celé republice. Od roku 1958 do roku 1964 byl pan Hugo uvězněn ve Valdicích pro neplacení milionářské daně, v době, kdy byl již zcela nemajetný, a také za soukromé překlady francouzského křesťanského myslitele. Vystřídal řadu zaměstnání a po návratu z vězení pracoval jako topič v kotelně.

Anna a Hugo se svými dětmi

Bařice 1956, zleva František, Anna, Hugo a Bedřich

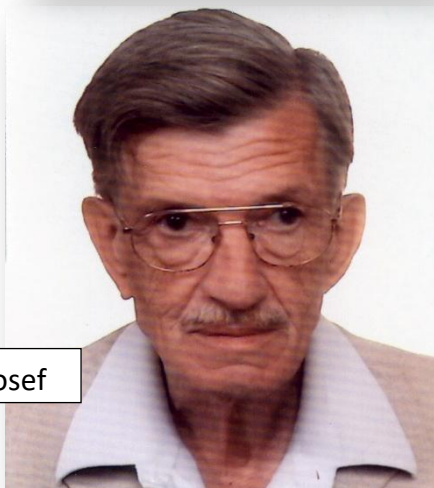

Pan hrabě s dcerou a svými syny

Bedřich

Josef

Karel

Při uvolnění možnosti cestování do západních zemí si manželé Strachvicovi vyřídili úřední povolení ke tříměsíčnímu pobytu v Rakousku a západním Německu. Shodou okolností, aniž by předem něco tušili, československou hranici přešli 21. 8. 1968. Poněvadž však zjistili, že Československou socialistickou republiku obsadila vojska spřátelených armád, zalekl se pan Hugo Strachvic dalších možných represálií a jeho rozhodnutí bylo rychlé. Se svou manželkou zůstal natrvalo ve Vídni.

Paní hraběnce Anně se ještě po roce 1989 podařilo několikrát navštívit své bývalé bydliště, pozdravit se se známými lidmi a zavzpomínat na uplynulá léta. Přes mnohá prožitá strádání manželé Strachvicovi nijak nezatrpkli a život brali takový, jaký byl. Oba již klidným spánkem odpočívají na hřbitově ve Vídni. Pan hrabě Hugo zemřel 21. 2. 1978 a paní hraběnka Anna 10. 11. 1993.

Informace o dětech pana hraběte Hugo Strachvice

Bedřich (*1930) emigroval do Německa, oženil se s hraběnkou Elizabeth hr. Coronini von Cronberg. Zastával úřad prokurátora Českého velkopřevorství Suverénního řádu Maltézských rytířů v Praze. V roce 2000 se zúčastnil zahájení provozu rekonstruované budovy Biskupské mincovny v Kroměříži, v jejímž depozitáři se nachází i unikátní mince řádu, který jeho rodina po generace zastupuje. Žije ve Stuttgartu v SRN. Má 2 děti.

Marie (*1931), se provdala za kroměřížského veterináře MVDr. Jaromíra Nesvadbu, v roce 1969 emigrovali do Kanady. Žije v Calgary. Má 4 děti.

Karel (1933-1998) si chtěl od dětství splnit svůj sen, stát se strojívdcem. Ten se mu splnil v Ostravě. Jezdil s parními lokomotivami. I když mu byly kladeny různé překážky, dostal se nakonec k přepravování lidí rychlíkem ve směru Praha-Přerov. Po roce 1989 žil ve Zdounkách v domě č. 86 a tragicky zahynul 15. 7. 1998. Byl dvakrát ženatý. Po smrti své první ženy Alice Kosové, s níž měl tři dcery, si vzal Miladu Škývarovou, která s ním zahynula při autonehodě v Jarohněvicích.

Josef (1938-2008) se oženil s Vlastou Hawlíkovou, bydlel v Kroměříži, měl 4 děti.

František (*1939), emigroval do Rakouska. Poprvé byl ženatý s Elizabeth Marií Vogt. Po rozvodu se oženil s Elizabeth hraběnkou von Galen. Žije v Horním Bavorsku.

Stručný životopis Františka Strachwitze od odchodu do Rakouska, 2. dubna 1968

“Za vydatné pomoci “Dubčekova socialismu s lidskou tváří” jsem 2. dubna 1968 odcházel oficiálně na dva roky jako trenér (jezdectví) do Rakouska. Po vpádu vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968 a poté, co i rodiče odešli do Rakouska, jsem “zboural všechny mosty” do České republiky a požádal v Rakousku o azyl. Téhož roku na podzim jsem začal budovat v Dolním Rakousku, 30 km jižně od Vídně, velké a na tu dobu vrcholové středisko pro veškeré koňské sporty. Toto se mi podařilo, načež jsem toto středisko 28 let zdárně řídil. V r. 1974 jsem získal rakouské státní občanství.

Protože ovládám skutečně perfektně slovenštinu, tak jsem po revoluci pomohl jednomu dobrému příteli, generálnímu řediteli firmy Mercedes-Benz ve Vídni, založit v Bratislavě dcerskou firmu. Poté jsem měl za úkol vybudovat na Slovensku prodejní a servisní síť Mercedes-Benz. Po dobudování sítě jsem zůstal jejím úspěšným manažerem až do r. 2006, kdy jsem odešel do důchodu.

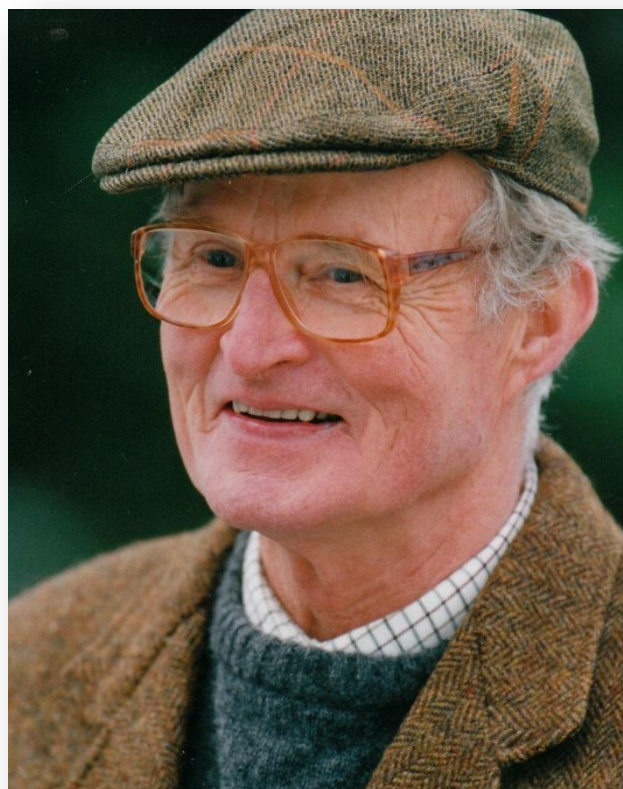
V roce 2001 jsme získali v Horním Bavorsku rozkošnou, sice starou, ale dobře renovovanou selskou usedlost, kterou jsme podle našeho vkusu a našich potřeb adaptovali a kde žijeme dosud. Já ještě stále jezdím na Slovensko. Za první, protože jsem od r. 1997 prezidentem Mercedes-Benz klubu Slovakia a za druhé, že stále ještě občas přebírám činnosti jako konzultant pro MB-firmu ve Vídni.

Od r. 1993, kdy jsem spolu se sourozenci restituoval náš majetek ve Zdounkách, dojíždím rovněž tak na Kroměřížsko.“

„Jistá nadace v Praze, spolu s jedním pánem z Prahy si vzali za úlohu prostřednictvím projektu zvaného “Šlechtická poselství” rozšířit v České republice vědomí o statečném počínu příslušníků starých šlechtických rodů v Čechách a na Moravě v letech 1938 a 1939.

Dům v Horním Bavorsku

S rodinou

Jde o deklarace loajality česko-moravské šlechty k Československé republice.

V rámci tohoto projektu se připravuje v Praze výstava, jejíž vernisáž s předcházející slavnostní mší svatou se plánuje na začátek září 2014. Záštitu nad celým projektem přebíral Český metropolita, pražský arcibiskup kardinál Duka.

Pro účely tohoto projektu se mnou natáčeli před mým rodištěm, zdouneckým zámekem, rozsáhlý rozhovor za účelem podchycení a publikování mých vzpomínek na rodiče a pohnuté doby, jak protektorátu za 2. sv. války, tak především dobu komunistické zvěle a persekuce naší rodiny. “

Vzpomínky Marie Nesvadbové, roz. Strachvicové

„Mám vždy velkou radost, když něco o Zdounkách slyším.

Že stále na všechny vzpomínám snad ani nemusím zdůrazňovat. Už sice žiju v Kanadě 45 let, ale na vlast, rodiště a všechny milé lidi, kamarádky a kamarády nezapomínám.

Moji sourozenci i já jsme měli moc hezké dětství. Když jsme začali chodit do školy, užili jsme si hodně legrace. Vždy nás šla celá skupina, děcka ze dvora a z Nětčic. Maminka vždy v zimě říkávala, abychom se pořádně oblékli, že na Hrázi fučí. Co to bylo proti kanadské zimě. Po škole jsme chodívali bruslit na Panský rybník.

Kluci tam hrávali hokej a my, děvčata, jsme se zlobila, že nám nenechávali dost místa. Někdy jsme také šli lyžovat na Pastvicka. Největší legrace byla, když jsme sáňkovali na silnici na Světlou od kříže dolů. To to svištělo, někdy až po dráhu. Ale to už jsme byli starší. V létě jsme jezdívali na kole do Roštína na koupaliště.

Moc rychle ten bezstarostný čas uběhl. Ale stejně moc ráda vzpomínám.

Můj tatínek byl velmi dobrotivý, ale zároveň velmi přísný, důsledný a zásaditý člověk. Měla jsem ho a stále ho mám strašně ráda a jsem mu do dnešního dne vděčná, že nás vychoval ve víře, ke skromnosti, pracovitosti, úctě a respektu k bližnímu.

Maminka byla také přísná, ale jako každá maminka nás velmi milovala. Taky mi stále chybí! Je pravda, že maminka neuměla moc česky, takže s námi dětmi mluvila německy. Od té doby se u nás mluvilo jen česky.

Když přišli Němci, tatínek přísně zakázal mluvit německy. Od té doby se u nás mluvilo jen česky. Maminka se naučila i psát skoro bez chyb. Dopisovaly jsme si jen česky, i když jsem už byla v Kanadě.

Teta Lea "komteska" byla zlatíčko. Byla velmi hudebně nadaná a ovládala několik cizích jazyků. Hodně četla. I když jsem ji někdy zlobila, přesto jsme měly krásný vztah a měla jsem ji moc ráda. Patřila k nám. Jezdila jsem ji s dětmi navštěvovat do Zdounek, i když jsem byla provdaná v Kroměříži. Moje děti ji úplně zbožňovaly. Nejen, že si s nimi hrála, ale hlavně jim četla a také s nimi zpívala.

Svátky jsme trávili všichni společně. Samozřejmě jsme ráno šli všichni do kostela. Po obědě jsme se pustili do umývání nádobí a úklidu. To se ví, že jsme se škádlili a někdy došlo i k výměně názorů, ale to rychle zase pominulo, jako bouřka. Pak jsme většinou hráli různé hry, nebo maminka hrála na piano, tatínek na housle a my jsme zpívali. Nebo jsme četli, maminka a já jsme pletly. Maminka krásně pletla, mně už to tak dobře nešlo a ani mě to moc nebavilo, ale musela jsem. Také jsme štufovaly ponožky, spravovaly prádlo atd. Tak jako každá jiná domácnost.

Všichni, co u nás v zámku pracovali, měli v neděli volno. Možná, že někteří i v sobotu, ale to už si nepamatuji.

Na vychovatelky si už moc nevzpomínám, ty u nás byly jen do začátku války, ale pak s vnucenou německou zprávou se všechno změnilo.

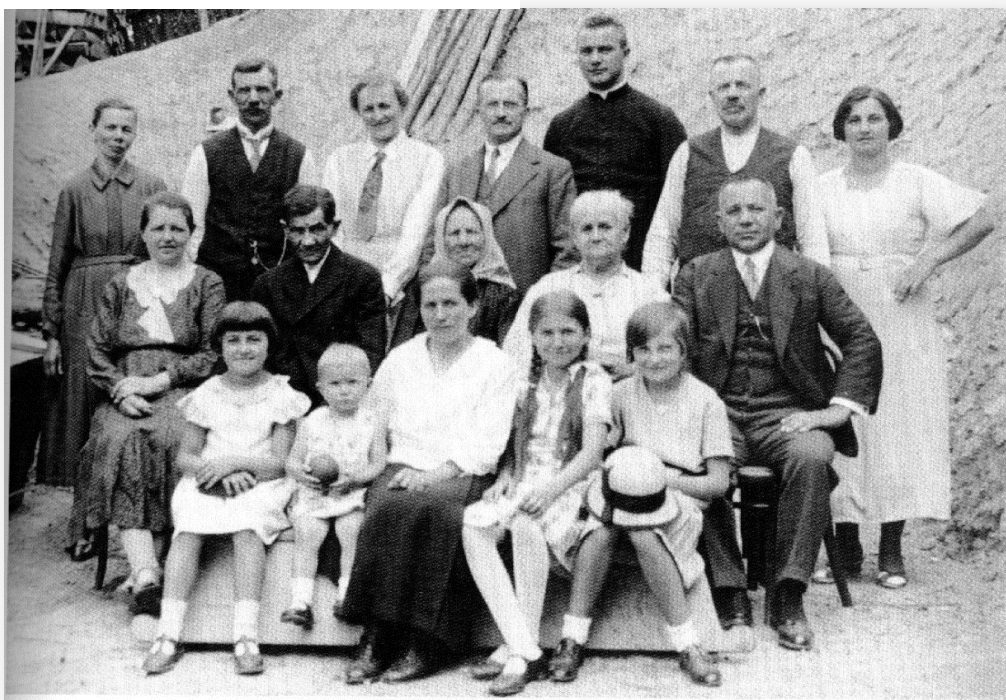

Vím, že jsme s nimi dělali různé ruční práce, třeba malé dárečky k Vánocům, narozeninám, k Svátku matek atd. Chodily s námi na procházky a učily nás poznávat rostliny a stromy.

Samozřejmě jsme si hrály a dováděly, jako jiné děti. Kamarádi k nám také chodili a to bylo veselo. Do školy jsem chodila ráda, hlavně, že tam byla legrace. Žačka jsem byla spíše průměrná. Hlavně mi dělala potíže fyzika, chemie a počty. Měla jsem moc ráda pana učitele Hetešu. Nemyslím si, že by mně někdo nadřžoval.

Ze zaměstnanců v zámku si pamatuji opravdu velmi dobře na Zdenku - už nevím, jak se jmenovala příjmením, která se pak provdala za pana Peštuku, zahradníka, který pracoval s panem Milerem.

Pak to byla naše milá a všemi milovaná Berta, kuchařka, která dělala vlastně všechno. Hodně jsem se od ní naučila.

Marie s otcem

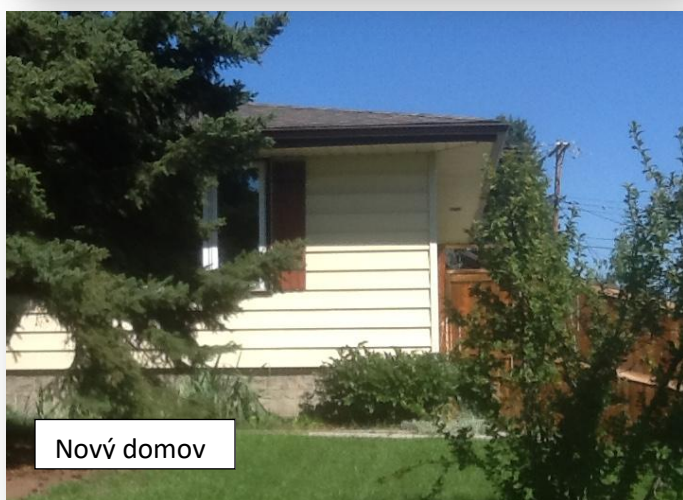
Ta se pak provdala za pana Arona, bratra paní Cvrčinové. Těsně před válkou k nám přišla Anička, která byla chůvou našich dvou nejmladších bratrů. Ta se provdala za pana Vozdu, hajného na Milovicích. Tu jsme také měli moc rádi. Vzpomínám si také na slečnu Janu, ta byla u nás schovaná, aby nemusela na práci do Německa. To bylo další zlatíčko. Nemohu zapomenout na pana Šandu, komorníka, který už byl starší, sloužil již u dědečka prince Thurn-Taxis na vojně jako pucflek a tak zůstal s námi. Nemohu si na všechna jména vzpomenout, ale většinu jich vidím stále před sebou.

Na Zdounky vzpomínám s láskou, ne s výčitkami. Je to moje rodiště, kde jsem vyrůstala, měla moje kamarádky a všechny milé lidi. Doba byla taková a nikdy jsem nikomu nic nevyčítala. Po několik let jsem do Zdounek nejezdila, protože jsem si nebyla jistá, zda se s námi většina lidí chce stýkat, nechtěla jsem nikomu ublížit a také to bylo ze začátku moc "bolestivé". Doba byla opravdu zlá. Až později jsem jezdila s dětmi za tetou Leou. Ale to bylo vždycky z vlaku nejkratší cestou do zámku a zase zpět. Pro děti to byl pokaždé zážitek.

Po tolika letech zůstávají na Zdounky jen ty nejkrásnější vzpomínky.

Pozdravuji všechny, hlavně „moje děvčata“. (Marii Kovářovou, Marii Netopilovou a Anežku Machovou)

Upřímně, Marie.

Nový domov

S rodinou

Rukavičky od komtesky

Zdounecký zámek v době jeho posledních šlechtických majitelů

Vcházíme hlavní branou do parku a stojíme před budovou zámku a jeho hlavním vchodem. Celá průčelní fasáda zámku byla porostlá pravým vínem.

V levém rohu průčelí, tam, kde později přistavěli ošklivou přístavbu, byl vchod do sklepa, který se pod zemí táhl až skoro pod sýpku.

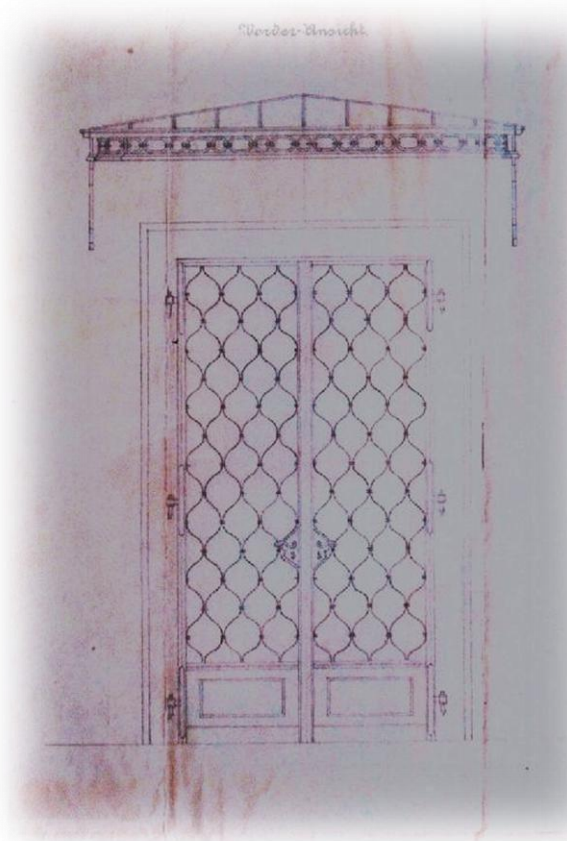
Vstupní hala (I/14) byla v každém rohu opatřena malými, kamennými lavicemi. Na levé stěně byla zabudována krásná barevná plastika z keramiky, Panna Maria s Ježíškem, která byla později identifikována jako originál z dílny slavného toskánského umělce Luca della Robbia. Tento skvost byl duchapřítomně zachráněn Marií Strachvicovou, která ho s pomocí nějakého zedníka dala vytesat ze stěny a dobře ukryla (zabalila do dek). Později byla tato plastika přenesena do budovy kroměřížského probošství, kde je nyní zabudována ve stěně na hlavním schodišti.

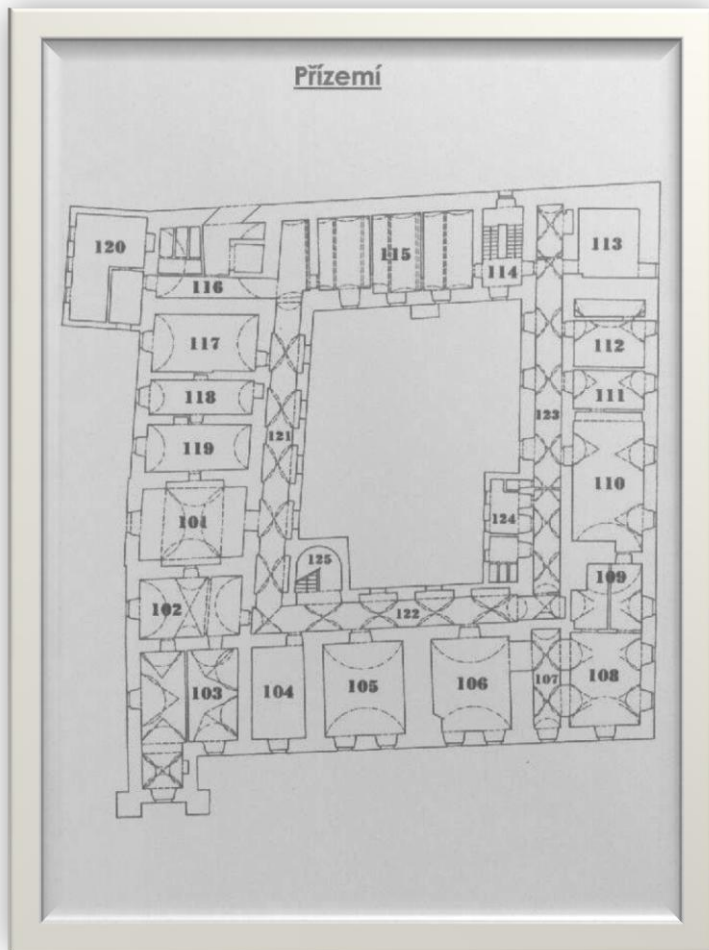
Na pravé straně se vcházelo do další, poměrně prostorné haly (I/13), kde stál uprostřed velký stůl a na něm velká mosazná mísa. Za stolem, u stěny, byla mohutná skříň. Vpravo bydlela neprovdaná sestra Huga Strachvice „komteska“ Leopoldina (I/11a, 11b a 12).

Vlevo byla šatna.

Skleněnými dveřmi se šlo ponurou a temnou chodbou k hlavnímu schodišti. Šikmo naproti se nacházel vchod do zámecké kaple (I/10). Ta byla celá potažena tmavočerveným sukem. Mezi dveřmi a malým otevřeným oltářem byla umístěna klekátko. Za oltářem, pod oknem, stál stůl – jakási náhražka sakristie. Dokola na stěnách visely menší obrázky křížové cesty. Naproti kaple byl menší „kumbálek“, kde byly skladovány různé běžně nepotřebné věci.

Když se šlo rovně dál, tak se vcházelo do „království“ pana hraběte – totiž jeho pracovny s jakousi „zasedačkou“ (I/9 a 8). V ní se nacházelo v pravém koutě železné točité schodiště, které vedlo v patře přímo do ložnice rodičů.

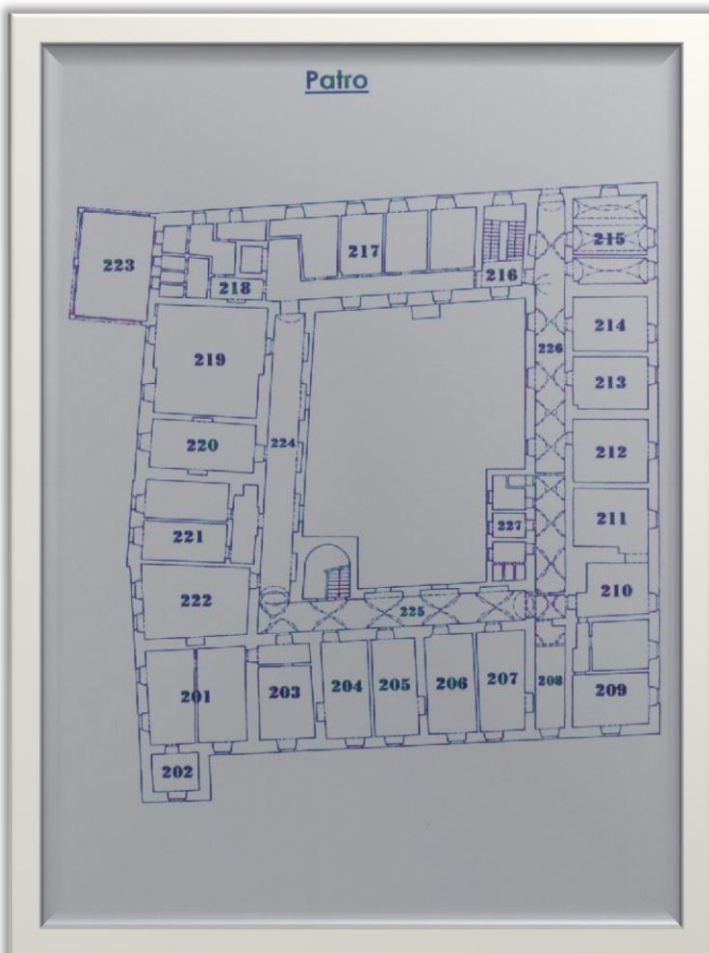

Pracovna byla vytápěna pěknými kachlovými kamny a zařízena skromným, kancelářským nábytkem. Jenom v “zasedačce” stála pohodlnější a noblesnější sedací souprava.

Na konci této chodby se vcházelo další chodbou do velké (hlavní) kuchyně. Vpravo, vedle těchto dveří, byla skříň na lovecké zbraně a myslivecké potřeby. Na pravé straně vchodu do kuchyňské chodby se nacházel pokoj (I/7) naší kuchařky Berty (později vdané Aronové v Šelešovicích). Ta mimochodem později zemřela v zámku, když se přeměnil na domov důchodců.

Odtud chodbou doleva po levé ruce, okolo WC byl prostor, kde se nacházel zajímavý starý výtah na ruční pohon, kterým se dopravovaly pokrmy na poschodí. I když to měly děti přísně zakázáno, velmi rády tento výtah používaly. Vedle této “výtahové komory” byl vchod do dvora a naproti němu vchod do velké kuchyně (I/4). Po pravé straně dveří stál velký sporák, kde se topilo dřevem. Uprostřed kuchyně a mezi okny stály velké dřevěné stoly a bílé skříně. Na okenní straně se vcházelo do “špajzky”, která byla vybavena důkladnými regály.

Odtud se mohlo jít do rohového prostoru (I/6) který sloužil na žehlení a šití.

Zpátky chodbou se pokračovalo k prádelně (I/3 a 2). Zde stály dva mosazné kotle, pod kterými se topilo dřevem. Na podzim se též kotle používaly na vaření povidel pro panstvo a též pro obyvatelstvo celého panství. V zimě se využívaly rovněž na vaření i o zabijačkách.

Dále chodbou a po několika schůdcích se došlo k příručnímu skladu na brambory a zeleninu (I/1). Hlavní zimní skládka zeleniny byla ve sklepech uložená v písku.

Naproti tomuto skladu se nacházely nízké dveře, vedoucí k postrannímu schodišti a dále, opět nízkými dveřmi na chodbu (I/19), kde se na pravé straně nacházely samé malé cely pro uskladnění různých věcí. Jedna z nich sloužila jako vinný sklad hraběte Huga.

Na konci této chodby se mohlo vejít dolů do dvora. Naproti v pravém rohu dvora byly dveře vedoucí k několika prostorám, na jejichž konci se nacházel větší, podlouhlý prostor, (I/bez čísla), kde se skladovalo topné dřevo.

Dveřmi ze dvora směrem k hlavnímu vchodu se dalo jít též k přízemním pokojům, které byly dříve všelijak obývány služebnictvem. Byla zde např. ubytována rodina Sobkova z Bunče, které po vypálení Bunče poskytl pan hrabě azyl, protože o všechno přišla.

Nyní se vracíme k hlavnímu schodišti naproti zámecké kapli. Schodiště bylo opatřeno kovaným zábradlím s dřevěným rukovadlem. Nad celým schodištěm visel vycpaný orl s otevřenými perutěmi a skloněnou hlavou s pohledem na schodiště. Tohoto orla prý střelil otec pana hraběte.

Po výstupu na chodbu, která měla krásnou podlahu ze světlého leštěného kamene, byl hned vpravo na konci stoleček, na kterém stál "zázrak moderní doby" – telefon. Strachvicovi měli číslo 14. V té době ještě zprostředkovala telefonáty spojovatelka na poště.

Když se šlo od schodiště doleva, do poměrně elegantní chodby, tak po levé straně se nacházela dvě okna na dvůr a na pravé stěně visely větší vějířovité tabule ze dřeva, na kterých byly zavěšeny staré zbraně a uprostřed mezi nimi byly upevněny dragounské kyrusy.

Pod těmito tabulemi stály dvě pěkné velké staré truhly, které "skrývaly" všelicos. V jedné byly dokonce uloženy staré hračky předešlých generací.

Šikmo vpravo, naproti schodišti, byl vchod do jídelny (II/10), která měla jenom jedno okno na jih do parku. Hned vpravo vedle dveří stála velká kachlová kamna.

Na levé straně prostoru stál snad nejzajímavější kus zámeckého nábytku. Skříň na jídelní servis, která pocházela z doby přechodu mezi renezací a barokem. (Dnes se nachází na hradě Buchlov).

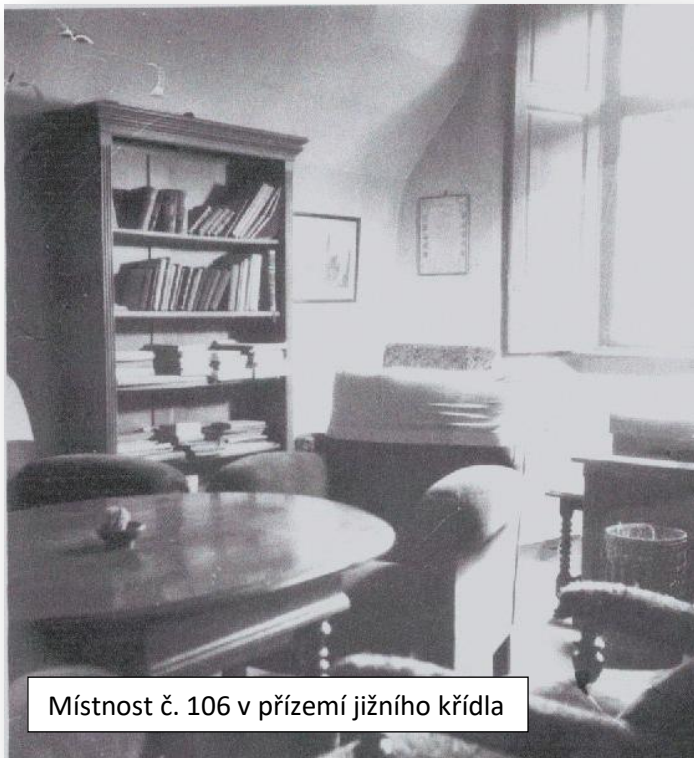
Ve středu celého prostoru stál dlouhý masivní jídelní stůl s masivními vysokými židlemi, které byly na sedací ploše a plochách opěradel potaženy jelení kůží. Nad stolem visel těžký holandský lustr. Ten byl tak těžký, že musel být zakotven až na půdě v krovech. Po válce se tato jídelna používala jen v případě nějakých zvláštních událostí.

Chodba v patře západního křídla zámku

Chodba v patře jižního křídla zámku

Místnost č. 106 v přízemí jižního křídla

Stěny byly vyzdobeny talíři a mísami z krásného čínského porcelánu. Tento komplet dostal darem Hugo Strachvic od svých přátel.

V pravém rohu u okna byly dveře, které vedly do zámecké knihovny (II/11) – téměř svatostánku Huga Strachvice, který zde často vysedával a při čtení si vychutnával kouření dýmky.

Dokola kolem stály vysoké tmavohnědé regály, které byly dole ukončeny skříňkami. Zde byly zamčeny nejcennější exempláře knih. Klíče měl pouze hrabě Hugo.

Uprostřed knihovny stála pohodlná sedací souprava a v pravém rohu stála kachlová kamna. Knihovna měla 3 okna. Dvě vedla na západ (průčelní strana zámku) a jedno na jih do parku. Skleněné dveře vedly do jistého "výklenku" (II/12), opatřeného jedním oknem, a to byl archiv.

Zde stála na levé straně větší kancelářská skříň, kde se uchovávaly důležité dokumenty.

Z knihovny se mohlo pokračovat do řady hostinských pokojů (II/13, 14, 15, 16, 17 a 18), které byly mezi sebou spojeny dveřmi a každý měl vchod do chodby. 14-tka a 17-tka měly mezi pokojem a chodbou jakousi "předsíň".

Do (II/18) se dalo vejít buďto z chodby přes 17-tku, nebo dveřmi do tzv. Letního sálu. V 18-tce stála snad největší (barokní) skříň celého zámku.

Letní sál (II/19) zabíral svou délkou asi 2/3 celého severního křídla zámku. Zde viselo mnoho loveckých trofejí. Sál byl zařízen hned několika sedacími soupravami a jedním větším stolem. Ze sálu vedla do parku 3 okna a jedny dvoukřídlové dveře, které bývaly v létě, za pěkného počasí, otevřené a v parku se sedávalo na bílém zahradním nábytku.

Nyní opustíme sál na východní straně malou chodbičkou s jedním oknem, okolo postranního schodiště a vejdemo do chodby, která se táhne na poschodí skoro celým východním traktem zámku.

Hned vlevo v průčelí chodby se nacházely široké, silným sklem zasklené dveře do parku, opatřené těžkými železnými mřížemi.

Severní průčelí zámku

Zámecký sál v patře severního křídla zámku

V chodbě na jih byla na pravé straně 3 okna, která prosvětliła chodbu, která byla dlážděna temnějším leštěným kamenem. Dále, ke konci chodby vpravo, byl prostor, kde končil již zmíněný výtah na pokrmy. Zde se mimo jiné čistily boty, stříbro atd.

Za tímto prostorem, na konci chodby, se nacházely 2 WC. Jeden tzv. černý (jen dřevěné, tmavohnědé předěly) a druhý tzv. bílý, protože byl bíle natřený.

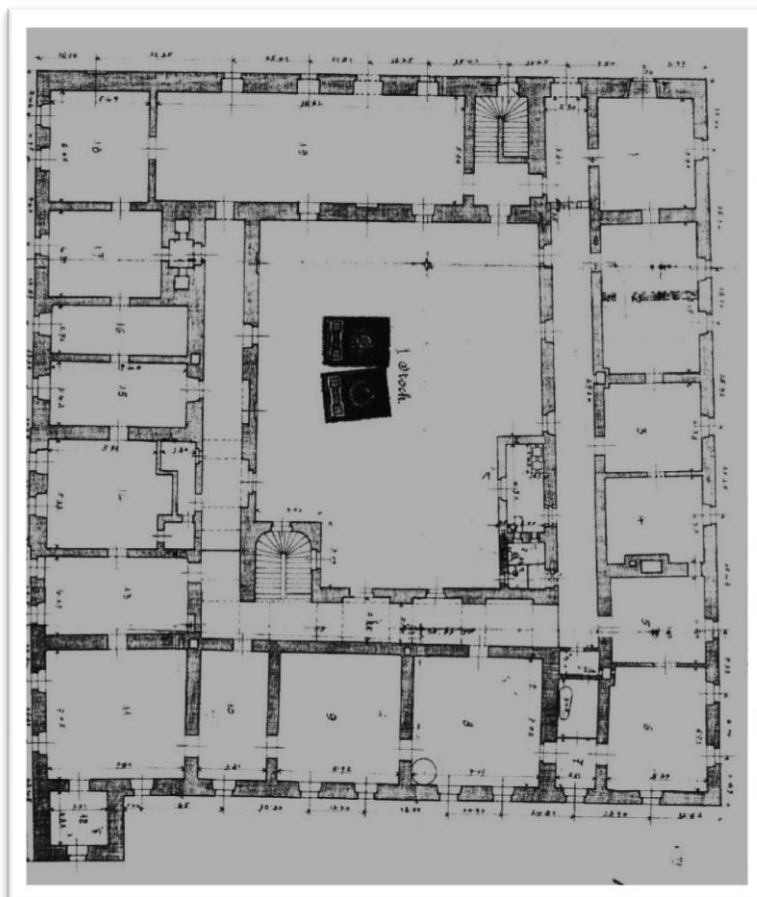
Vrátíme-li se na začátek chodby k těm těžkým dveřím do parku, vstoupíme do prostorného rohového pokoje (II/1), který obýval nejstarší bratr Bedřich. Další pokoje (II/2, 3, 4 a) byly s různými občasnými obměnami obývány dalšími sourozenci - Marií, Karlem, Josefem a Františkem. Všechny tyto pokoje byly velmi skromně zařizené. Prostor II/5 sloužil ve druhé světové válce a též po ní jako "příruční" kuchyně. Někdy po válce byl vybaven plynovým sporákem na propan-butan.

Rohový pokoj (II/6) byl velmi pěkně a útulně zařizený salonek, kde se kolem oběda a po večerech sedávalo a kde celá rodina hrávala různé společenské hry. 3 okna byla opatřena těžkými čínskými závěsy, které též dělaly tento salon velmi útulným.

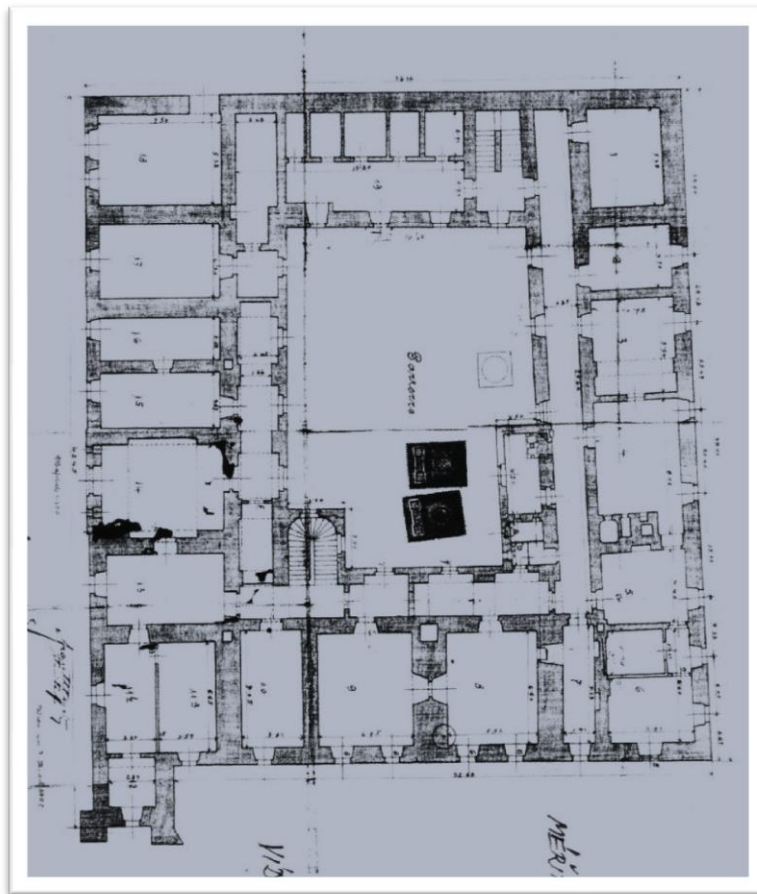
A okna? Ta všechna byla dvojdílná. Vnější okna se v létě vyvěsila a nahradila dřevěnými křídly s žaluziemi. Na zimu se zase vnější okna zavěsila. Ve všech prostorách, kde se rodina zdržovala, byly v zimních měsících dolní části okenních výklenků opatřeny těžkými tmavo-červenými závěsy – proti chladu.

Ze zmíněného rohového salonu se vcházelo do malé jednookenní předsíně (II/7). Zde se nacházely až do stropu vysoké skříně, kde se ukládalo tzv. velké prádlo. Odtud doleva se dalo vejít skleněnými dveřmi do jediné koupelny v celém zámku. V malém kumbálku za koupelnou se topilo ve speciálním kotli a ohřívala se zde voda na koupání.

V koupelně mimo vany stál malý bílý stůl s dvěma jednoduchými, rovněž bílými židlemi a nad ním bylo velké zrcadlo. Z předsíně (II/7), nebo též z chodby, se vcházelo do velkého pokoje, což byla ložnice manželů Strachvicových (II/8).

Vídeň, 1907

Jižní průčelí zámku, první polovina 20. století

Byla vybavena velkými pohodlnými mosaznými postelemi, dále skříněmi a mezi dvěma okny stál maminčin toaletní stoleček. V rohu ústilo již zmíněné točité schodiště, vedoucí dolů do otcovy pracovny.

Následoval opět velký prostor (II/9), což byl další salon. Ten se používal po válce již jen občas a to pro zvláštní účely. Každoročně to však byl "vánoční salon". Zde stával mezi okny až do stropu vysoký, krásně ozdobený vánoční strom. Salon byl vybaven nejkrásnějším vzácným nábytkem a různými jinými předměty, které zvyšovaly jeho krásu a útulnost.

A ještě jedna poznámka:

Půdorys, podle kterého jsme se orientovali, byl nakreslen ve Vídni v r. 1907 a to architektem, který byl tehdy prarodiči Františka Strachwitze pověřen renovováním zámku, ale hlavně zavedením různých nových instalací.

Tímto jsme ukončili procházku zámkem podle vzpomínek Františka Strachwitze (červenec 2012), který měl 11 roků, když musel opustit svůj domov. Proto nemusí být popis zámku úplně přesný, ale čtenář si může učinit představu, jak zámek vypadal za časů jeho posledních obyvatel.

Reliéf Madona s žehnajícím Ježíškem – Andrea della Robbia (1435-1525)

Tuto plastiku získali prarodiče Františka Strachwitze někde v Toskánsku a nechali ji zabudovat ve vstupní hale svého zámku ve Zdounkách. Bezprostředně po násilném vystěhování rodiny ji sestra Marie nechala duchapřítomně vyjmout a odnesla ji zabalenou ve staré dece do kroměřížské kapituly k profesoru P. Konvičkovi, bývalému kaplanu ve Zdounkách a tak ji zachránila. Zde ji později probošt Vojtěch Král, velký přítel rodiny, nechal zabudovat do stěny hlavního schodiště kroměřížského probošství, kde se nachází dosud.

Zdounecká zámecká knihovna

Hlavním budovatelem knihovny byl hrabě Bedřich Strachwitz (1867-1927), který do Zdounek přivezl i knihovnu svých rodičů, otce Hugo Bedřicha a matky Gertrudy baronky Bretano. V knihovně jsme se mohli setkat i s podpisy její matky Charlotty baronky Bretano (1814-1865). Z tohoto zdroje pravděpodobně pocházela většina knih vydaných v Anglii v polovině 19. století. Hrabě Bedřich označil prakticky celou knihovnu svým heraldickým exlibris s textem: „EX LIBRIS FRIDERICH COMTE DE STRACHWITZ“, místy také razítkem „GRAF FRIEDRICH STRACHWITZ“.

Řadu knih nechal hrabě Bedřich svázat do polokožených nebo plátěných vazeb a na jejich hřbet nechal umístit písmeno „S“ s hraběcí korunkou. Jeho syn Hugo užíval pro označení svých knih malé razítko s českým textem: „H. hr Strachwitz Zdounky - Morava“. Také jeho manželka Anna obohatila zdouneckou zámeckou knihovnu svými knihami a knihami po své matce Marii hraběnce Kinské (1885-1952). Tyto knihy byly označeny malým kulatým barevným exlibris se znakem Kinských.

V roce 1951 byla knihovna ze Zdounek odvezena, část na zámek do Bučovic, asi 2700 sv., část na zámek v Kunštátě /300 sv./, který byl v majetku Moravského zemského archivu v Brně.

V roce 1968 byla bučovická část knihovny odvezena do zámku Vranov nad Dyjí a v roce 1975 byl vytvořen lokální katalog této části knihovny, který obsahoval přes 2000 sv.

Po roce 1989 byl fond restituován původními majiteli. Knihovní fond tvořily tisky 19. a první poloviny 20. století.

Obsahoval vedle řady beletristických děl poměrně velký soubor děl cestopisné literatury. Rozsáhlý komplex tvořila literatura historická.

Četná díla byla věnována napoleonské problematice. Velké množství knih tvořila militaria, dějiny válek a bibliografie slavných vojevůdců.

Řada knih byla věnována soudobým politickým problémům. Dalším větším tématem byla literatura zemědělská, často specializovaná na pěstování ovoce. Zajímavý byl soubor astronomické literatury a literatura věnovaná spiritismu. Většina knih byla publikována v němčině, menší část ve francouzštině, místy ve zmíněné angličtině, ale rozsáhlá část byla i v češtině.

V roce 1950 statek Hugo Strachvice převzaly Státní statky se sídlem v Kroměříži.

V roce 1946 byla zakoupena elektromotorová líheň a v roce 1948 tři další. Líhně byly umístěny ve II. patře nově postavených budov v mlékárně při severní straně. V roce 1950 byl vybudován za mlékárnou nový podnik. Vedoucím líheňského podniku byl od jeho vzniku Josef Dundálek. Sběrna vajec a líheň tvořily tzv. drůbežářský podnik. Výroba plně kryla spotřebu okresu.

Na podzim roku 1950 bylo započato se stavbou „bazénů“ pro ukládání vajec do vápna ve sklepních prostorách místního zámku.

Pravděpodobně i v této době byla k zámku přistavěna terasa, jejíž prostory sloužily k manipulaci s vajíčky, než se ve sklepě ukládaly do vápenných nádrží.

V roce 1951 se novým majitelem zámku stala **Rolnicko - družstevní mlékárna**, která provedla úpravy zámeckých sklepů na chladírnu a konzervárnu vajec. Horní místnosti sloužily jako skladiště beden. Ve starých zámeckých prostorách se dalo uložit až 3 000 000 vajec.

Školy v zámku

Od srpna 1953 byly v přidělených místnostech provedeny rozsáhlé adaptace, které stály přes 50 000 korun. Vybavení školy potřebným inventářem stálo 213 000 korun. Škola měla kuchyni, internát a učebny. Původně měla být pro pekařské učně. Vyučování bylo zahájeno dne 5. 12. 1953.

V roce 1954 bylo velkým nákladem upraveno poschodí zámku a zřízeno **Krajské středisko učňů v distribuci – Jednota**, potravinářský sektor. Ředitelem internátu byl František Nevřala, vychovatelkou Hermína Stratilíková. V roce 1955 se zde vystřídaly tři běhy dívek prodavaček po 34 žáčkách.

Od září 1955 tu byla zřízena i škola kuchařská, učnice měly tříletou učební dobu. Učnice vařily pro celý internát. Učitelství sbor byl externí. Všeobecně vzdělávacím předmětům učili učitelé místní osmiletky. V kuchařské škole byla mistrem výrobního výcviku Jiřina Horňáková.

Škola značně přispívala ke kulturním a společenským akcím v obci, ve škole pracovaly kroužky, pěvecko-recitační, čtenářský a tělovýchovný.

...v roce 1956 dělali starosti veřejným činitelům někteří mladí hoši. Po vyjití ze školy kouřili, chodili do hostinců a nemírně požívali alkohol. Sveřepě si počínali v zámeckém parku ve styku s dívkami učňovské školy. Nepomohlo napomínání ani hrozby. Na velikonoční pondělí vytrhli rámy oken ložnice dívek, okno rozbili, vyšroubovali elektrické pojistky, rozházeli zařízení jedné ložnice a napjali drát přes chodbu...

V roce 1959 měla učňovská škola obchodní název **Odborné učiliště prodavačů při krajském svazu spotřebních družstev**. Přejmenování od 1. 1. 1959 - **Jednota**. Měla 83 učňů, vesměs děvčat, pomáhali v JZD, při stavbě koupaliště Drážov aj., učiliště vedla Zdena Brnovjáková.

Dne 1. 2. 1961 byla zrušena **Učňovská škola obchodní** a žáci byli rozděleni do ostatních škol (Koryčany a jiné), tím velmi utrpěl kulturní i hospodářský život v obci. V roce 1961 byla zřízena zemědělská učňovská škola **Mechanizační zemědělská učňovská škola**.

V srpnu 1962 bylo do zámku přestěhováno z Lindovky zemědělské učiliště. Vyučování bylo zahájeno 17. 9. 1962 /pěstitel, chovatel, mechanizátor a chovatelka drůbeže/.

Příští rok zůstala jen chovatelka drůbeže. Do školy byla soustředěna děvčata ze 4 okresů, Kroměříž, UH, Hodonín a Břeclav. V roce 1964/1965 byl dosavadní obor přemístěn do Prostějova. Na tomto případě je vidět, jakým neustálým změnám bylo podrobena zemědělské školství.

ÚSTAV

V roce 1965 se budova zámku začala přeměňovat na Domov důchodců na základě usnesení pléna ONV ze dne 5. 7. 1965. Projektantem vnitřních úprav byl Vojtěch Hrdina ze Zdounek. Původní rozpočet byl 1 000 000 Kč. Vedoucím domova se stal Ladislav Doleček, dříve působící jako vedoucí domova ve Zborovicích. V zámku byla vyměněna okna, provedena elektroinstalace, z velkých pokojů byly udělány menší pokoje pro 2 až 4 obyvatele. V pokojích byla položena nová guma, pokoje byly vymalovány a vybaveny novým nábytkem, záclonami a koberci.

Již v listopadu r. 1965 nastoupilo do domova 30 obyvatel a 9 zaměstnanců. V zámku bylo ještě inseminační středisko, které mělo 3 místnosti, obvodní oddělení VB 4 a původní obyvatelka komteska Leopoldina Strachwitzová obývala 3 místnosti. Inseminační středisko bylo přeloženo do Morkovic. V místnostech obývaných VB byla udělána kužárna a Klub zdouneckých důchodců. Leopoldině Strachwitzové bylo upraveno samostatné separé s předsíní a sociálním zařízením. Později byla dána do provozu i márnice, která sloužila též jako pietní místnost. V listopadu 1967 byla započata stavba hospodářské budovy pro chov vepřů, slepic a králíků. Obyvatelé se mohli v kulturní místnosti dívat do 20. hod. na televizi, půjčovat si knihy z knihovny, která obsahovala 500 svazků i číst denní tisk a časopisy. Obyvatelé domova si také zvolili pětičlenný výbor a tři různé komise, aby mohli předkládat své požadavky a společně vyřešit dané problémy. Celkový finanční náklad vzrostl na dvojnásobek, tedy na 2 000 000 Kč. V roce 1967 obývalo zámek 78 důchodců, z toho 52 žen, průměrný věk byl 72 roků.

„V ústavu Zdounky jsem pracovala od roku 1972 až 1987, 3 roky jako účetní, po odchodu vedoucího pana Růžičky do důchodu pak jako vedoucí. V ústavu bylo 95 až 100 obyvatel a 22 zaměstnanců.

Zdravotní sestry pracovaly na 3 směny i soboty a neděle. První můj velký problém byl nedostatek vody. Pro potřebu ústavu nestačila voda z obou studní (jak z nádvoří, tak i z mysliveckého areálu). Vyšel nám vstříc Lacrum a v případě potřeby dovážel pitnou vodu v cisternách. Situace se vyřešila po zavedení veřejného vodovodu do Zdounek. Vybavení pokojů se každoročně zlepšovalo, tak jak se zlepšovala finanční situace. Na pokojích byly moderní válečky, záclony, závěsy, atp. V kuchyni byl ještě velký sporák na uhlí, později byl nahrazen dvěma plynovými sporáky.

Chodby byly vydlážděny mramorem a začala úprava parku, který nebyl udržován od roku 1945. Všechny opravy budovy i parku musely být konzultovány s památkářským ústavem z Brna. Památkáři označili všechny špatné stromy k vykácení, park byl vyčištěn od náletových dřevin a byly udělány nové cesty a chodníky. Památkáři měli zájem o podobu ústavu a parku v dřívější době, a proto jsem vyhledala tehdy ještě žijící bývalé zaměstnance statku pana Vymazala a pana Roubíčka.

Památkáři se od nich dozvěděli, jak to u statku chodilo do roku 1945. Oba byli zaměstnáni u koní a říkali, že dovnitř budovy se dostali jen 2x ročně a to na jaře a na podzim při nasazování a sundávání okenic. Jinak v zámku pracovalo služebnictvo, které se statkem nemělo nic společného. Pan Roubíček, když dostal rozkaz předjet s kočárem, musel zůstat stát na boční cestě a až v přesně stanovenou hodinu předjet před vchod.

V mysliveckém areálu snad byla kdysi cihelna, ale to už oba pánové věděli pouze z vyprávění. Ale památkáři usoudili z výskytu cedru a jiných vzácnějších stromů, že tam byl pravděpodobně také park. Pod mysliveckým areálem vedle parku směrem ke KM býval ovocný sad. U horního vchodu do budovy bylo prostranství upraveno pro odpočinkové posezení ke svačinám, besedám, hrám dětí, atp. Bazének v dolní části parku již byl velmi poškozený a neopravoval se.

Bylo by to velmi náročné, musela by se tam zavést voda, protože nesměl být napájen dešťovou vodou a navíc by vyžadoval další úpravy. K budově zámku se památkáři vyjádřili, že není nijak architektonicky zvláštní, za vzácné považovali jen klenuté stropy v jídelně. Dále pak jako další vzácnou památku hodnotili náhrobek na hřbitově.

Podle návrhu památkářů byly zhotoveny ručně kované mříže do přízemí, besídka před budovou a ozdobný kryt pro studnu v nádvoří. Příbuzná majitelů, která byla zvána komtesou, žila až do smrti v přízemí vpravo, v menším pokoji s předsíňkou. Z vyprávění vím, že jí sestry a ostatní personál respektovali a to jak její soukromí, tak i podivínství. Byla členkou nižšího mnišského řádu a když zemřela, musela být do rakve oblečena do tmavého hábitu, jak to její řád předepisoval.

Provoz ústavu byl financován Okresním ústavem sociálních služeb v Kroměříži. Obyvatelé byli z větší části ženy. Mužů asi třetina. Většina obyvatel byla postižena fyzicky i duševně, část byla úplně imobilní. Sestry se věnovaly i částečné rehabilitaci - pokud zbýval čas. Několikrát za rok se s obyvateli pořádal zájezd např. na Hostýn, Velehrad nebo do Olomouce, případně pak na moravské hrady a zámky.

Jako další možnosti kulturního vyžití zde pak byly návštěvy dětí z místní a hudební školy nebo třeba hudebníci z KM a podobně. Někteří schopní obyvatelé pomáhali při lehčích pracích v areálu nebo například v kuchyni při čištění zeleniny. Několik žen se věnovalo ručním pracím, ale těch bylo málo, poněvadž většina to neuměla.“

Anna Machourková

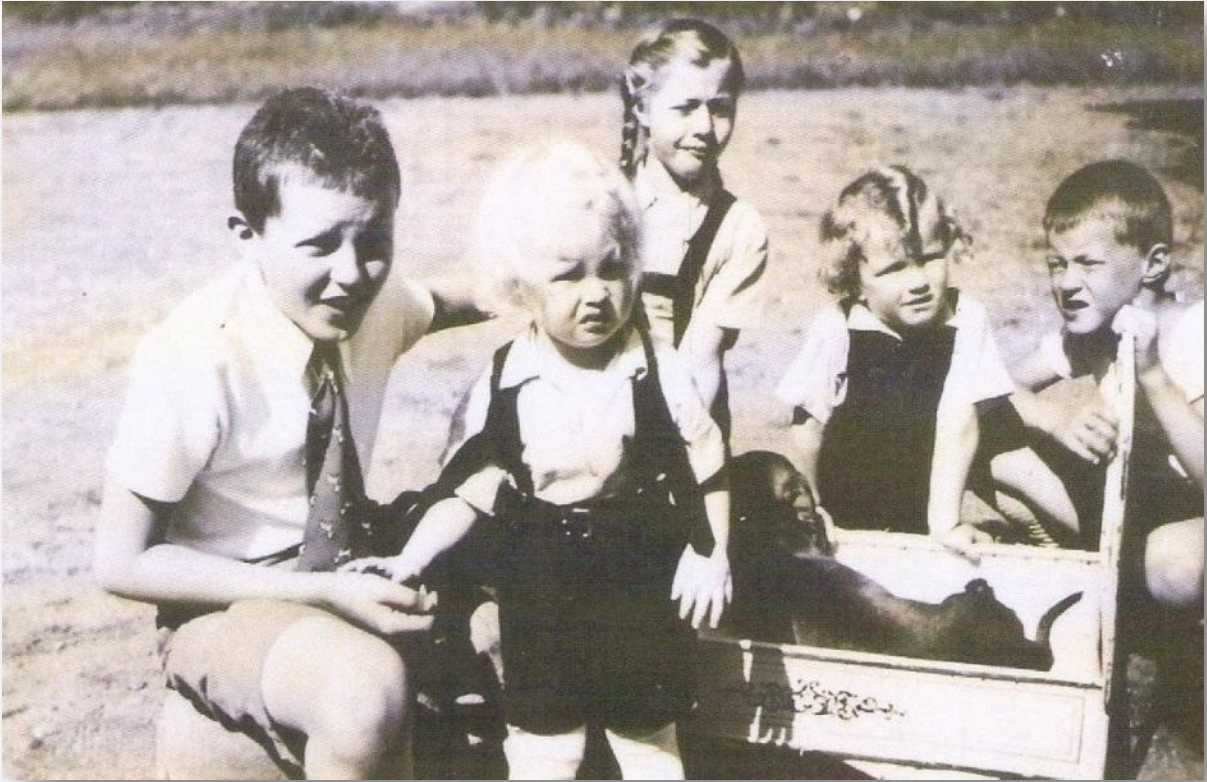

V létě roku 2000 se začalo se stěhováním domova do nově postaveného areálu sociálních služeb v Kroměříži-Vážanech. Za 35 let existence domova prošlo ústavem 809 lidí, přičemž v průměru v domově žilo 84 lidí. O tyto důchodce se staral zdravotní personál při celodenní službě. O provoz domova se starali ještě další pracovníci: 4 uklízečky, 5 kuchařek, 2 ženy v prádelně. Starost o budovu, včetně údržby okolí a sečení trávy v zámeckém parku měli 2 muži. O teplo v domově

se staral jeden topič. K přilepšení stravy a k dobrému využití zbytků nedojedeného jídla byl u DD zbudován malý zemědělský objekt, kde byla chována prasata. Na poli se pěstovaly brambory, mrkev, cibule pro spotřebu v kuchyni. Obyvatele domova pravidelně navštěvovala MUDr. D. Krejčířová. Po roce 1990 docházel i zdejší duchovní správce farnosti Doc. ThDr. František Janhuba. Při životních jubileích obyvatel domova navštěvoval oslavence pan starosta a paní Anna Zajíčková, předsedkyně Sboru pro občanské záležitosti, s dětmi, které oslavencům popřály, zazpívaly a předaly malé dárky. Pravidelně před Vánocemi nadané děti svým vystoupením zpestřily vánoční náladu. Poslední vedoucí domova byla paní Eva Vejvodová z Kroměříže, vrchní sestrou paní Marie Víchová. O účetnictví se starala paní Šumberová z Medlova, skladnicí byla paní Komendová z Těšánek. Za pobyt na třílůžkovém pokoji se platilo 4020 Kč, na dvoulůžkovém 4230 Kč a na jednolůžkovém 4590 Kč. Nejvyššího věku se v domově dožil pan Vašík z Rusavy, který zde oslavil 105. narozeniny. **Nový domov byl krásný, ale všem bylo po zdouneckém zámku a hlavně parku moc smutno.**

Sourozenci Strachwitzovi dříve a nyní

Manželé Strachvicovi ve Vídni

SOUČASNOST

V roce 2007 zámek s přílehlým areálem zakoupili od posledních majitelů manželé **Vrškovi**. Záměrem nových majitelů je tuto nemovitou kulturní památku zrenovovat a do celého přírodního areálu tak navrátit život.

V průběhu roku 2010 byla realizována obnova původní zámecké obory s výsadbou lipové aleje a dalších solitérních dřevin. Obora tak rozšířila původní krajinářský park a celé toto území majitelé dobrovolně zpřístupnili veřejnosti a zapojili se do projektu Víkend otevřených zahrad.

Dalším záměrem majitelů je postupně v zámeckém areálu vybudovat příjemné místo k odpočinku a společným setkáním pro děti i dospělé. Zámek bude využit k ubytování i jako kulturní a společenské centrum pro svatební a jiné rodinné, firemní a společenské akce. Cílem je zachovat místní historický a kulturní odkaz.

Do současné doby byly v tomto duchu pořádány například ekologické akce pro děti, ve spolupráci s knihovnou byla realizována pohádková noc v knihovně „S babičkou do zámku“ a „Noc s paní

krásných slov“, věnovaná Marii Ebner Eschenbachové. Poslední akcí byl zajímavý koncert skupiny Blues D'Effect.

Zpracovala:
Ludmila Paličková, 2016

